مروری بر توسعه یادگیری خودراهبر

علی‌رضا یوسفی، مریم گردان شکن*

چکیده

مقدمه: ایجاد و ارتقای یادگیری خودراهبر، یکی از اهداف مهم آموزش عالی محسوب می‌شود چرا که انتظار می‌رود دانشجویان به سطحی از توانمندی‌های فردی برسند که بدون قرار گرفتن در یک نظام آموزشی ویژه، بتوانند نیازهای آموزشی خود را شناسایی کرده و در جهت رفع آن بکوشند و در نهایت یادگیری خود را مورد ارزشیابی قرار دهند.

روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه مروری بر برخی از مقالات منتشر شده در زمینه یادگیری خودراهبر از سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۸ می‌باشد.

نتایج: مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که یادگیری خودراهبر رشدی صعودی داشته و روندی رو به توسعه دارد.

نتیجه گیری: به دلیل مزایای یادگیری خودراهبر، توجه بنیادی به این نوع یادگیری و آموزش‌های اساسی برای ارتقای آن، در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی: یادگیری خودراهبر، آموزش عالی، توسعه

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی (ویژه‌نامه توسعه آموزش) / زمستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۵): ۷۷۶ تا ۷۸۳

مقدمه

مفهوم یادگیری خودراهبر از آموزش بزرگسالان نشأت گرفته است(۱). به دلیل مزایای مربوط به برآیندهای یادگیری خودراهبر، محیط‌های آموزشی و سازمانی، به طور جدی بر اهمیت آن تأکید می‌ورزند و ارزش آن به عنوان یک مهارت لازم برای آموزش و کار در قرن بیست و یکم مورد توجه قرار گرفته است(۲).

در اثر اصلی نولز(Knowles)، به نقل از فیشر، کینگ و تاگو (Fisher, King& Tague)، یادگیری خودراهبر به عنوان فرایندی تعریف شده است که در آن افراد برای شناسایی نیازهای یادگیری خود، تعیین اهداف یادگیری، شناسایی منابع و مطالب مورد نیاز برای یادگیری، انتخاب و اجرای راهبردهای مناسب یادگیری و ارزیابی برآیندهای یادگیری خود با یا بدون کمک دیگران وارد عمل شده و ابتکار عمل را در دست می‌گیرند(۳). در این تعریف باید به دو بعد توجه داشت،اول، یادگیری خودراهبر به عنوان یک فرایند یا شیوه یادگیری(٤) و دوم، مسؤولیت‌پذیری که یک مؤلفه موردنیاز و هم یک برآیند یادگیری خودراهبر می‌باشد(۵).

از چشم‌انداز متخصصین آموزش بزرگسالان، یادگیری خودراهبر در بردارنده سه بعد است: انگیزش، فراشناخت و خودتنظیمی(٦).افراد دارای سطوح بالای یادگیری خودراهبر، یادگیرندگان فعالی هستند که میل قوی برای یادگیری دارند، از مهارت‌های حل مسأله استفاده می‌کنند، دارای توانمندی‌های لازم برای درگیری در فعالیت‌های یادگیری مستقل هستند و به طور خودمختار یادگیری‌شان را اداره می‌کنند(۷).

پس از بررسی برخی از مقالات منتشر شده از سال ۱۹۹۰ تا

* **نویسنده مسؤول:** مریم گردان شکن (کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، کوی حسین زاده، خیابان کاخ، خیابان جی، اصفهان، ایران. (maryam.gordanshekan@yahoo.com)

دکتر علی‌رضا یوسفی (دانشیار)، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران. (aryousefy@edc.mui.ac.ir)

این مقاله در تاریخ ۸۹/۱۰/۱ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۹/۱۱/۲۲ اصلاح شده و در تاریخ ۸۹/۱۱/۲۶ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

۲۰۰۸ می‌توان دریافت که یادگیری خودراهبر تاریخچه‌ای طولانی‌تر از ظهور آموزش رسمی دارد. در پیشینه مربوط به یادگیری خودراهبر، اصطلاحات مرتبط شامل یادگیری مستقل، یادگیری خود برنامه‌ریزی شده، یادگیری خودمختار و خودیادگیری یا خودآموزی آمده است(۸).

یکی از نقاط عطف در تاریخچه یادگیری خودراهبر به کار تاف (Tough) به نقل از اسمیت (Smith) باز می‌گردد. وی در یک مطالعه معروف به تشریح این فرایند تحت عنوان «خودآموزی» (Self-teaching) پرداخت. در این نوع یادگیری، یادگیرندگان مسؤولیت برنامه‌ریزی و جهت‌دهی مسیر یادگیری خویش را بر عهده می‌گیرند. با توسعه یافتن این رویکرد، تاف در صدد تبیین این رویکرد در قالب پروژه‌های یادگیری برآمد. او پس از بنا نمودن پروژه‌های خودآموزی مورد علاقه‌اش، به شرح سیزده برهه تصمیم‌گیری کلیدی در مورد انتخاب موضوعات و چگونگی یادگیری پرداخت. او عقیده داشت که افراد از توانمندی‌های لازم برای برنامه‌ریزی و هدایت یادگیری خود برخوردار هستند. همچنین می‌توان به نقش ارزنده و مهم نولز که یکی از پیشگامان یادگیری خود راهبر در آمریکای شمالی است اشاره کرد(۹). نولز به تشریح دو قطب متضاد در طیف یادگیری پرداخته است. یادگیری آموزگار یا دیگر مدار (تعلیمی) در یک سو و یادگیری خودراهبر مدار در سوی دیگر می‌باشد. به نظر نولز یادگیرنده دیگر مدار برای شناسایی نیازهای یادگیری، فرمول‌بندی اهداف یادگیری، طراحی و اجرای راهبردهای یادگیری مناسب و ارزیابی یادگیری نیازمند آموزگار است. این قبیل یادگیرندگان یادگیری در محیط‌های بسیار ساختارمند همانند سخنرانی‌هارا ترجیح می‌دهند. بر عکس یادگیرنده خودراهبر مایل به قبول مسؤولیت در قبال نیازها و اهداف یادگیری خویش است. طیف آموزگار مدار در برابر خودراهبر مدار را می‌توان از نقطه نظر میزان کنترل اعمال شده از سوی فرد بر یادگیریش و میزان آزادی او برای ارزیابی نیازهای یادگیری و اجرای راهبردهای لازم به جهت نیل به آنها، مورد بررسی قرار داد(۱۰).

در مرور پیشینه پژوهش‌های مربوطه به نظر می‌رسد بخشی از جذابیت یادگیری خودراهبر به این مسأله باز می‌گردد که یادگیری خودراهبر با ایده‌آل‌های غربی مربوط به دموکراسی، فردیت گرایی و برابری همخوانی دارد و یک شرط لازم برای یادگیری تمام عمر محسوب می‌شود(۱۱و۱۲).

همچنین یادگیری خود راهبر به عنوان عاملی برای پیش بینی عملکرد آموزشی یادگیرندگان به کار رفته است و حتی یک شاخص کامل برای پیش‌بینی موفقیت در محیط‌های یادگیری سنتی و آموزش از راه دور می‌باشد(٦). در سال‌های اخیر نویسندگانی چون‌هایس (Hayes) به نقل از اسمیت، به مفهوم خودآموزی برگشت نموده و عقیده دارند که افراد باید یادگیری خود را تحت کنترل خویش درآورده و فرایند یادگیری خود راهبر را به عنوان یک اولویت مادام‌العمر در نظر بگیرند. از نظر هایس هنگامی که کنترل آموزش و یادگیری خود را از دست می‌دهیم، کنترل زندگی‌مان را هم از دست می‌دهیم. در این صورت یادگیری خودراهبر، به دست گرفتن کنترل فرایند آموزش خودمان می‌باشد که به منزله خون حیاتی برای دموکراسی محسوب می‌شود(۹).

ویژگی‌های یادگیرندگان خودراهبر

ویژگی‌های بسیاری برای یادگیرندگان خود راهبر در ادبیات مربوطه ذکر شده است که برخی از آنها با یکدیگر همپوشی دارند. طبق نظر متخصصان یادگیری خودراهبر، خلاصه‌ای از ویژگی‌های افراد خود راهبر به شرح زیر می‌باشد:

۱-**خودکنترلی**: یادگیرندگان خودراهبر افراد کاملاً مستقلی هستند که قادر به تجزیه و تحلیل، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی فعالیت‌های یادگیری‌شان به شکل مستقل می‌باشند.

۲-**خودمدیریتی**: یادگیرندگان خود راهبر، قادر به تشخیص موارد مورد نیاز خود در طی فرایند یادگیری، ایجاد اهداف یادگیری، کنترل زمان و انرژی خود برای یادگیری و ترتیب‌دهی بازخوردهای کاری هستند.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

۳-انگیزه و اشتیاق به یادگیری: انگیزه این قبیل افراد به منظور کسب دانش بسیار قوی است.

٤-حل مسأله به منظور نیل به بهترین نتایج یادگیری: یادگیرندگان خود راهبر از منابع یادگیری موجود، راهبردهای عملی یادگیری برای غلبه بر مشکلاتی که در فرایند یادگیری روی می‌دهند بهره می‌جویند. چهار ویژگی برشمرده شده در بالا موجب تمایز یادگیرندگان خود راهبر از سایر انواع یادگیرندگان می‌شود، زیرا یادگیرندگان خود راهبر به کنترل خودمختار فرایند یادگیری می‌پردازند. این افراد به رغم اینکه به طور طبیعی خود مختار هستند به منظور تبادل اطلاعات ارزشمند به تعامل و ارتباط با دیگران می‌پردازند(۷و۱۰و۱۳و۱٤و۱۵و۱٦).

مؤلفه‌های مؤثر درونی یادگیرندگان برای ارتقای یادگیری خود راهبر

برای درک و کمک به یادگیرندگان، برای کسب صفات مربوط به یک یادگیرنده خود راهبر باید نخست به بررسی و مطالعه روانشناسی انگیزش و روانشناسی تربیتی پرداخته شود.در این زمینه بر نقش مهم انگیزه و اراده در شروع و تداوم بخشیدن به تلاش‌های یادگیرندگان در فرایند یادگیری صحه گذاشته شده است(۱۷). انگیزه افراد را به سمت تصمیم به مشارکت سوق داده و اراده باعث تداوم بخشیدن به تکلیف تا به پایان و تأمین اهداف می‌شود. استادان، مدیران و والدین و یادگیرندگان باید مفاهیمی همانند انگیزش دانشجویان، فراشناخت، خودکارآمدی، خود تنظیمی، منبع کنترل و جهت‌گیری هدف را درک نمایند، زیرا این مفاهیم پایه و اساس مبدل شدن به یک یادگیرنده خود راهبر را برای یادگیرندگان فراهم می‌آورد. هر چند یک فراگیر می‌تواند بدون دریافت آموزش آشکار و ایجاد این ویژگی‌ها یک یادگیرنده خود راهبر شود اما چنانچه استادان و مدیران آنها را در سطح کلاس و دانشکده درک کرده و پرورش دهند احتمال محقق شدن این مطلب بیشتر خواهد شد(۱۸).

۱-انگیزش دانشجویان (Student motivation): انگیزش مسأله‌ای پیچیده و چند بعدی است که اساساً شامل دلایل موقعیتی گوناگون در خصوص علت انتخاب یا عدم انتخاب مشارکت و درگیری در تکالیف علمی از سوی یادگیرندگان می‌باشد. انگیزش یادگیرندگان یک مفهوم لغزنده است. بدین لحاظ که ممکن است یک فراگیر به شکل درونی برای انجام یک تکلیف خاص برانگیخته شود، اما به لحاظ بیرونی برای انجام کار دیگری برانگیخته شده باشد. در اینجا عوامل فرهنگی متعددی نقش ایفا می‌کنند که از آن جمله می‌توان به آموزش، فردگرایی در برابر جمع‌گرایی و نقش استاد یا مربی اشاره کرد(۱۸).

۲-جهت‌گیری هدف (Goal orientation): این بعد در قیاس با انگیزش یادگیرندگان مفهوم محدودتری محسوب می‌شود که تحت عنوان توانایی فردی برای برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری تعریف شده است که در پرتو خودکارآمدی باعث افزایش انگیزش می‌شود. افراد دارای جهت گیری هدف، اهداف چالش‌آور را برای خود وضع کرده و به رغم وجود موانع یا چالش‌ها خود را متعهد به دستیابی به سطوح بالای موفقیت می‌کنند(۱۹).

۳-خود کارآمدی (Self-efficacy): خود کارآمدی «داوری افراد در مورد توانمندی‌هایشان جهت اجرای یک سلسله اقدامات لازم برای انجام انواع عملکردها» تعریف شده است . خودکارآمدی با عزت نفس تفاوت دارد. بدین لحاظ که خودکارآمدی یک داوری فردی در مورد توانمندی‌های فرد است تا یک واکنش عاطفی نسبت به موفقیت‌های واقعی. خودکارآمدی بیشتر به یک تکلیف خاص مرتبط است تا یک ایده و نظر کلی در مورد توانمندی‌ها(۲۰).

۴-منبع کنترل (Locus of control): توسط راتر (Rotter) به نقل از میلر، فیچ و مارشال (Miller, Fitch & Marshal)، تحت عنوان «گرایش یادگیرندگان برای نسبت دادن موفقیت‌ها و شکست‌ها به عوامل درونی تحت کنترلشان (تلاش، توانمندی، انگیزش) یا عوامل بیرونی خارج از کنترلشان (شانس، اقبال، اقدامات دیگر)» تعریف

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

شده است. یک یادگیرنده برخوردار از یادگیری خود راهبر بیشتر از منبع کنترل درونی متاثر است(۲۱).

۵-خود تنظیمی(Self-regulation): توانایی یادگیرنده برای کنترل علایق، نگرش‌ها و تلاش‌ها در جهت انجام یک تکلیف یا نیل به یک هدف می‌باشد. اساس خود تنظیمی، توانایی یادگیرنده برای درک صلاحیت‌های لازم برای یک تکلیف یا هدف و سپس نظارت بر تلاش‌هایش و تنظیم آنها بدون یادآوری، ضرب‌الاجل یا سرنخ‌هایی از جانب افرادی نظیر استادان، همسالان و والدین می‌باشد. فراگیری که از درک روشن در مورد یک تکلیف تحصیلی برخوردار است، می‌تواند برای برآورده ساختن موارد لازم برای انجام این امر به خود تنظیمی بپردازد.(۲۲)

٦- **فراشناخت** (Metacognition): توانایی یادگیرنده برای تجزیه و تحلیل، تعمق و درک شناخت‌ها و فرایندهای یادگیریش می‌باشد. یادگیرندگانی که به شناسایی راهبردهای یادگیری مناسب در بافت صحیح می‌پردازند از فراشناخت استفاده می‌کنند. آنان از نقاط قوت و ضعف شناخت‌هایشان آگاهی دارند و قادر به تنظیم و اصلاح آنها خواهند بود.(۲۳)

مزایای یادگیری خودراهبر

نولز به نقل از اسمیت، دلایلی را برای ضرورت و تأکید بر یادگیری خود راهبر بر شمرده است که بدین شرح می‌باشد ،دلیل اول این است که شواهد نشان می‌دهد، افرادی که ابتکار عمل یادگیری خود را به دست می‌گیرند (یادگیرندگان فعال) در قیاس با کسانی که به شکل منفعل در کلاس استاد حاضر شده و آموزش‌ها را دریافت می‌نمایند (یادگیرندگان منفعل) چیزهای بیشتری را یاد گرفته و یادگیری بهتری را حاصل می‌نمایند. آنها با هدف‌مندی و انگیزه بالاتری پای به قلمرو یادگیری می‌گذارند و همچنین در قیاس با یادگیرندگان منفعل از آموخته‌های خود بهتر و بیشتر بهره می‌گیرند. دلیل دوم این است که، یادگیری خود راهبر با فرایندهای رشد روانشناختی طبیعی انسان سازگارتر است. در واقع یک بعد اساسی بلوغ، شکل‌گیری توانمندی بر عهده گرفتن روزافزون مسؤولیت یعنی به طور فزاینده‌ای خود راهبر شدن می‌باشد. دلیل سوم این است که بسیاری از تحولات جدیدی که در آموزش شکل گرفته، مسؤولیت به دست گرفتن ابتکار و یادگیری را تا حد زیادی بر عهده یادگیرندگان می‌نهند و یادگیرندگانی که بدون برخورداری از مهارت‌های جستجوگری و خود راهبری وارد این برنامه‌ها می‌شوند به همراه استادان خود دچار اضطراب، ناکامی و غالبا شکست خواهند شد. دلیل چهارم که می‌توان اضافه کرد این است که با توجه به دگرگونی‌های سریع در درک دانش، دیگر این واقع بینانه نیست که هدف یادگیری را انتقال دانش عنوان کرد. هدف اصلی آموزش و یادگیری در حال حاضر باید ایجاد و شکل دهی مهارتهای پژوهش و جستجوگری باشد(۹).

یادگیری خودراهبر فرایندی است که در آن یادگیرندگان مسؤولیت برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی یادگیری خود را بر عهده داشته و از آنها انتظار می‌رود که به طور مستقل از دیگران به منظور نیل به اهداف یادگیری از قبل تعیین شده کار و فعالیت کنند(۸). یادگیری خود راهبر به شکلی طعنه‌آمیز بسیار همیارانه است و یادگیرندگان در آن به همیاری با همسالان و استادانشان می‌پردازند(۲٤و۲۵). یادگیرندگان خودراهبر، افرادی خودانگیخته، ساعی، مستقل، خود منضبط، خودباور و هدف محور هستند(۲٦).به نظر بروکفیلد به نقل از اسمیت یادگیری خود راهبر، از یک طرف به عنوان یک فرایند، شکلی از یادگیری است که در آن یادگیرندگان مسؤولیت اصلی برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی تجارب یادگیریشان را بر عهده دارند و از طرف دیگر به عنوان یک فرآورده، هدف آن تبدیل کردن افراد به یک یادگیرنده «درون راهبری شونده» (Inner-directed) و «درون عامل»(Self-operation) می‌باشد(۹). یادگیری خود راهبر به ایجاد دانش حیطه خاص و نیز توانمندی انتقال دانش مفهومی به موقعیت‌های جدید می‌پردازد. همچنین یادگیری

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

خود راهبر در پی پر نمودن شکاف بین دانش علمی و مسائل دنیای واقعی از طریق در نظر داشتن نحوه یادگیری افراد در زندگی واقعی بر می‌آید(۲۵و۲۷).

محدودیت‌های یادگیری خودراهبر

نولز به نقل از ویلیامسون (Williamson) بیان می‌کند که دانشجویانی که بدون برخورداری از مهارت‌های یادگیری خودراهبر وارد برنامه‌های تحصیلی و آموزشی می‌شوند دچار اضطراب، ناکامی و غالبا شکست می‌گردند(۲۸). مطالعات مختلف گزارش کرده‌اند که دانشجویان ابتدا دچار تجربه اضطراب و هراس در مورد یادگیری خودراهبر شده و در ابتدا شروع دوره‌های خود نیازشان را به آموزش‌های رسمی اعلام می‌کنند(۲۹و۳۰و۳۱). به نظر نولز به نقل از ویلیامسون این میل و علاقمندی به آموزش‌های رسمی از این واقعیت پرده بر می‌دارد که بزرگسالان با یادگیری خودراهبر نا آشنا بوده و آن را مشکل‌زا می‌دانند(۲۸). پس از مطالعه ادراکات استادان و دانشجویان از یادگیری خودراهبر به نظر می‌رسد که دانشجویان یک تغییر و تحول را از سر می‌گذرانند که با احساسات منفی شروع شده ولی به خودباوری در مهارت‌های یادگیری خودراهبر ختم می‌شود(۳۰).

این مسؤولیت مربیان است که از حصول مهارت‌های یادگیری خودراهبر دانشجویان خود اطمینان یابند، مهارت‌هایی که قابل انتقال از آموزش به محل کارشان می‌باشد(۳۲). دانشگاه‌ها در واکنش نشان دادن به چالش‌های جامعه نقش مهمی را ایفا می‌کنند، به ویژه در مواقعی که شواهد فراوانی دال بر مقاومت در برابر خودراهبری در یادگیری بزرگسالان مشاهده می‌شود (۳۳و۳٤). هم یادگیرندگان و هم مربیان باید درک صحیحی از یادگیری خودراهبر داشته باشند و راهبردهای یادگیری خودراهبر مناسبی را برای تسهیل و ارتقای توانمندی‌های یادگیرندگان در خودراهبر شدن در فرایند یادگیری و از جمله فرایند خود سنجشی اتخاذ و انتخاب کنند(۳۵).

یادگیری خودراهبر و عملکرد علمی

برای فهم کامل مطالعات تجربی مرتبط با تأثیر یادگیری خود راهبر بر عملکرد علمی و تحصیلی فراگیران، یافته‌های مربوط به محیط‌های کلاسی سنتی و محیط‌های غیر وب محور در جدول (۱) به طور خلاصه ذکر شده است.

جدول ۱: خلاصه نتایج مطالعات مربوط به یادگیری خودراهبر و عملکرد علمی†

مطالعه گزینش شده	موضوع	یافته‌ها
ساووی (۱۹۸۰)	دانشجویان پرستاری	رابطه مثبت بین یادگیری خود راهبر و نمره دوره‌ای
هریمن (۱۹۹۰)	دانشجویان آموزش از راه دور	رابطه یادگیری خود راهبر با موفقیت
آندرسون (۱۹۹۳)	دانشجویان علوم سیاسی واجتماعی	رابطه یادگیری خود راهبر با عملکرد علمی
دارمایانتی (۱۹۹٤)	دانشجویان آموزش از راه دور	رابطه مثبت بین یادگیری خود راهبر و عملکرد علمی
موریس (۱۹۹۵)	دانشجویان بازرگانی	پیش‌بینی موفقیت علمی با یادگیری خود راهبر
هورنگ (۱۹۹۵)	دانشجویان آموزش از راه دور	رابطه مثبت بین یادگیری خود راهبر و نمره دوره
اگازون (۱۹۹۵)	دانشجویان بازرگانی، ارتباطات، مدیریت عمومی و مدیریت بیمارستان	یادگیری خود راهبر یکی از عوامل کلیدی برای نیل به موفقیت علمی است
هگرتی (۲۰۰۰)	دانشجویان زیست شناسی	رابطه مثبت بین یادگیری خود راهبر و موفقیت
هسو و شیو (۲۰۰۵)	دانشجویان آموزش از راه دور	پیش‌بینی موفقیت علمی به وسیله یادگیری خود راهبر
استوارت (۲۰۰۷)	دانشجویان مهندسی	رابطه یادگیری خود راهبر با برآیند یادگیری

†به نقل از چائو و چن (۲۰۰۸)

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

با مراجعه به جدول (۱) مشاهده می‌شود که بین یادگیری خودراهبر و عملکرد علمی در رشته‌های تحصیلی گوناگون از گذشته تا به امروز رابطه وجود داشته است(۱۶).

نتایج

مرور مقالات نشان می‌دهد، در جهان کنونی که انفجار دانش و تکنولوژی، تغییرات و جهش‌های شگفت‌انگیزی را پدید آورده، لزوم توجه به یادگیری خود راهبر خصوصاً در نظام آموزش عالی امری ضروری و بدون تردید می‌باشد. تحقق یادگیری خود راهبر در واقع زمینه‌ای برای خودشکوفایی یادگیرنده ایجاد کرده و او را در جستجوی پاسخگویی به نیاز تحقق استعداد خود، خلاقیت و جستجوگری در آموزش و یادگیری یاری می‌دهد.

یادگیری خودراهبر از حیث میزان مسؤولیت‌پذیری تقبل شده از سوی یادگیرنده بر یادگیریش حائز اهمیت بسیار است زیرا یادگیرنده خودراهبر کنترل یادگیری خود را بر عهده گرفته و مسؤولیت یاد گرفتن آنچه را که برای خویش مهم تلقی می‌کند را می‌پذیرد(۳).

نتیجه‌گیری

به دلیل مزایای یادگیری خودراهبر، توجه بنیادی به این نوع یادگیری و آموزش‌های اساسی برای ارتقای آن، در سال‌های اخیر به طور جدی مورد توجه قرار گرفته است.

منابع

1. Roberson DN. Self-directed learning-past and present ERIC Document 2005; NO.ED490435.[cited 2011 Mar 26] Available from: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED490435.pdf.
2. Murnane RJ, Levy F. Teaching the new basic skills. Principles for Educating Children to Thrive in a Changing Economy. New York: Free press.1996.
3. Fisher M, King J, Tague G. Development of a self-directed learning readiness scale for nursing education. Nurse Education Today. 2001;21:516-525.
4. Knowles MS. Self-directed learning: A guide for learners and teachers. New York, NY: Association press.1975.
5. Oddi LF. Development and validation of an instrument to identify self-directed continuing learners. Adult Education Quarterly. 1986; 36(2): 97-107.
6. Long HB. Understanding Self-direction in learning. In H.B Long & Associates(Eds), practice & theory in self-directed learning. Schaumburg, IL: Motorola University Press. 2000.
7. Gibbons M. The Self-directed learning handbook: Challenging adolescent students to excel.1st ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass.2002.
8. Hiemstra R. What's in a world? Changes in self-directed learning language over a decade. In proceedings of the 1996 International Symposium on Self-Directed Learning, West Palm Beach, FL. [Cited 2007Mar 13]. Available from: http:/home. twcny.rr.com/ himstra/ word.html.
9. Smith MK. Self-Direction. Retrieved from The Encyclopedia of Informal Education 1996. [Cited 2011Mar 16]. Available from: http://www.infed.org/biblio/b-selfdr.htm.
10. Knowles MS. The Adult Learner: A Neglected Species. 4th ed. Houston, TX :Gulf Publishing Co. 1990.
11. Hoban JD, Lawson SR,Mazmanian PE, Best AM, Seibel HR.The Self-Directed Learning Readiness Scale: a factor analysis study. Med Educ. 2005; 39(4):370-379.
12. Dornan T, Hadfield J, Brown M, Boshuizen H, Scherpbier A. How can medical students learning in a self-directed way in the clinical environment? Design-based research. Med Educ. 2005; 39(4):356-364.
13. Brocket RG, Hiemstra R. A conceptual framework for understanding self-direction in adult learning' in Self-Direction in Adult Learning: Perspectives on Theory, Research, and practice. London and New York: Routledge. 1991. Reproduced in the informal education archives: [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://www.infed.org/archives/e-texts/hiemstra-self-direction.htm

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

14. Candy PC. Self direction for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and practice. 1st ed .San Francisco,CA: Jossey-Bass. 1991.
15. Guglielmino LM, Guglielmino PJ. Expanding your readiness for Self-directed learning: A workbook for the Learning Preference Assessment. King of Prussia, PA: Organization Design and Development Inc.1991.
16. Chou PN, Chen WF. Exploratory study of the relationship between self-directed learning and academic performance in a web-based learning environment. Online journal of distance learning administration Spring .2008; 11(1):1-12.
17. Garrison DR. Self-directed learning: toward a comprehensive model. In Adult Education Quarterly fall. 1997; 48 (1): 18-31.
18. Lumsden L. Student motivation: cultivating a love of learning. Eugene, OR: ERIC clearinghouse on Educational Management. ERIC document reproduction service 1999 NO.ED 443135. [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED443135.pdf
19. Caraway K, Tucker CM, Reinke WM, Hall C. Self-efficacy, gold orientation, and fear of failure as predicators of school engagement in high school students. Psychology in the Schools. 2003; 40(4): 417-427.
20. Linnenbrink EA, Pintrich PR. The role of self-efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. Reading and writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties. 2003; 19(2): 119-137.
21. Miller CA, Fitch T, Marshall JL. Locus of control and at-risk youth: A comparison of regular education high school students and students in alternative schools. 2003; 123(3): 548-552. Retrieved June 15, 2006 from Expanded Academic ASAP database. [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://www.questia.com/googleScholar.qst?docId=5001932229.
22. Palmer SB, Wehmeyer ML. Promoting self-determination in early elementary school: Teaching self-regulated problem-solving and goal-setting skills. Remedial and Special Education. 2003; 24(2): 115–125.
23. Ngeow K, Kong Y. Learning to learn: Preparing teachers and students for problem-based learning [ERIC digest]. Bloomington, IN: ERIC Clearinghouse on Reading, English, and Communication. ERIC Document Reproduction Service. 2001; No. ED457524 [Cited 2011 Mar 16]. Available from:http://www.ericdigests.org/2002-2/problem.htm
24. Guthrie JT, Alao S, Rinehart JM. Engagement in reading for young adolescents. Journal of adolescent and adult literacy. 1997; 40(6): 438 446.
25. Temple C, Rodero M L. Active learning in a Democratic Classroom: The " pedagogical Invariants" of Celestin Freinet (Reading around the world). Reading Teacher. 1995; 49 (2):164-167.
26. Taylor B. self-directed learning: Revisiting an idea most appropriate for middle school students. paper presented at the combined meeting of the greet lakes and southeast international reading association, Nashville, TN 1995; Nov 11-15. [ED 395 287]. [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED395287.pdf
27. Bolhuis S. Towards active and self-directed learning. Preparing for lifelong learning, with reference to Dutch secondary education. Paper presented at the Annual Meeting of the American educational Research Association New York. 1996: 8-12. [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED396141.pdf
28. Williamson SN. Development of a self-rating scale of self-directed learning. Nurse Res. 2007; 14(2): 66-83.
29. Hewitt-Taylor J. Self-directed learning: views of teachers and students. J Adv Nurs. 2001; 36(4):496-504.
30. Lunyk- Child OL, Crooks D, Ellis PJ, Ofosu C, OMara L, Rideout E. Self-directed learning: Faculty and student perceptions. Journal Of Nursing Education. 2001;40(3):116-123.
31. Miflin BM, Campbell CB, Price DA. A conceptual framework to guide the development of self-directed, lifelong learning in problem-based medical curricula. Med Educ. 2000; 34(4): 299-306.
32. Kell C, Van-Deursen R. Student learning preferences reflect intended curricular change. Medical Teacher. 2002; 24(1):32-40.
33. Hiemstra R. Creating Environments for Effective Adult Learning. San Francisco,CA, Jossey-Bass.1991.
34. Hiemstra R, Brockett R (Eds).Overcoming Resistance to self-direction in Adult Learning. San Francisco,CA, Jossey-Bass.1994. [Cited 2011 Mar 16]. Available from: http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ace.36719946403/abstract.
35. Norman G. The adult learner: a mythical species. Academic Medicine .1999; 74(8):886-889.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

A Review on development of Self-directed learning

Alireza Yousefy[1], Maryam Gordanshekan[2]

Abstract

Introduction: *Self-directed learning development and promotion is one of the major goals of higher education. Since the students are expected to reach a level of individual competence at which they can detect and meet their educational needs without necessarily being in a special educational system and ultimately they can evaluate their learning.*
Methods: *This research is a review on some articles published about self-directed learning in 1990-2008.*
Results: *literature review showed that self-directed learning has had an ascending growth, and this trend is continuing.*
Conclusion: *Recently remarkable attention has been paid to self-directed learning and basic education for its promotion due to its benefits.*

Keywords: Self-directed learning, Higher education, Development

Addresses
[1]Associate Professor, Medical Education Research Center, Isfahan University of Medical sciences, Isfahan, Iran. E-mail: aryousefy@edc.mui.ac,ir.
[2](✉) MS in Educational Planning, Khorasgan Islamic Azad University, Isfahan, Iran. E-mail: maryam.gordanshekan@yahoo.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]